

A szövegértés fejlesztésének lehetőségei és eredményei a felső tagozaton

Horváthné dr. Hidegh Anikó

Biatorbágy, 2024. január 24.

Érdi Tankerületi Központ

Szakmai műhely

„A pedagógiai alkotáshoz a pedagógus önmagában kevés. Alkotó-innovatív légkörre van szükség: alkotó társadalomra, alkotó iskolai szervezetre és alkotói szándékkal teambe tömörülő pedagóguscsoportra s természetesen alkotó vezetésre.”

Zsolnai József

Bemutató

Az iskola bemutatása: Százhalombattai Arany János Általános
Iskola és Gimnázium

Érdi Tankerületi Központ

A szövegértési képességek fejlesztésének lehetőségei

a Százhalombattai Arany János Általános Iskola és Gimnáziumban 2020-24.

- **Indoka: Szövegértési képességek kiemelkedő fontossága**

- NAT által is preferált terület (2020): szövegértés fejlesztése
- Középiskolai tanulmányokhoz
- Versenyképes tudás megszerzése a középfokon/ szakma megértése ^{1-5*}
- Élethosszig tartó tanulás, önfejlesztés képességének az alapja (Jelenlegi foglalkozások eltűnnek)
- Képességek fejlesztése a fő cél

„A legjobb az, ha a nagy problémákkal már akkor foglalkozunk, amikor még kicsik.”

Vető József

- **2019. A kutatóprogram gondolata, kezdete**

- Nevelőtestület véleménye (együttműködés feltétele!)
- Fenntartói támogatás biztosítotttsága
- 2019. november: portfólió feltöltése
- 2020. július: elfogadás
- 2020. 09. „Kompetencia Projekt” indítása
- Covid 19 vírushelyzet miatti módosítások már az előkészítő szakaszban ^{6*}

^{1*} Antalné, 2016.

^{2*} Antalné, 2003

^{4*} Steklácsné 2013.

^{3*} Grabe–Stoller 2011.

^{5*} Schnotz–Molnár 2012.

^{6*} Hidegh A, 2021.

- A kutató munka alapja: szövegértés és matematika eszközhasználat fejlesztése a ***nem megfelelő intézményi eredmények*** javítása céljából
- Célcsoport: általános iskola felső tagozata (kb. 200 tanuló)
- Fő kérdés: Lehetséges-e az országos kompetenciamérések eredményeinek növelése, az intézmény gyakorlatába beépített szövegértési képességeket fejlesztő, innovatív módszerek segítségével?
- Alkérdeések, majd hipotézisek kialakítása
- Hipotéziseim igazolására kutatási terv készítése (Általános terv és Részterv)

szövegértési képesség: az írott szöveg feladatainak megértése és ezekre releváns válasz kidolgozása,
matematikai eszközhasználat: írott szöveg megértése, majd matematikai, logikai képességek használata révén a feladatok megoldásának kidolgozása.

A kutató program hipotézisei és céljai

A nem megfelelő szintű kompetencia eredmények lehetséges okai – alapfeltevéseim:

1. Tanulói motiválatlanság
2. Pedagógusok módszertani képzettsége
3. Szövegértési gyakorlat tanórai hiánya
4. Szövegértés fejlesztésének hiánya tanórákon kívül
5. Tanulási tevékenységben kortársak segítségének hiánya
6. Szülői érdeklődés alacsony szintje

Az alapfeltevések alapján kutatásomban kitűzött
céljaim megfogalmazása

A kutató program megvalósítására kidolgozott módszertan

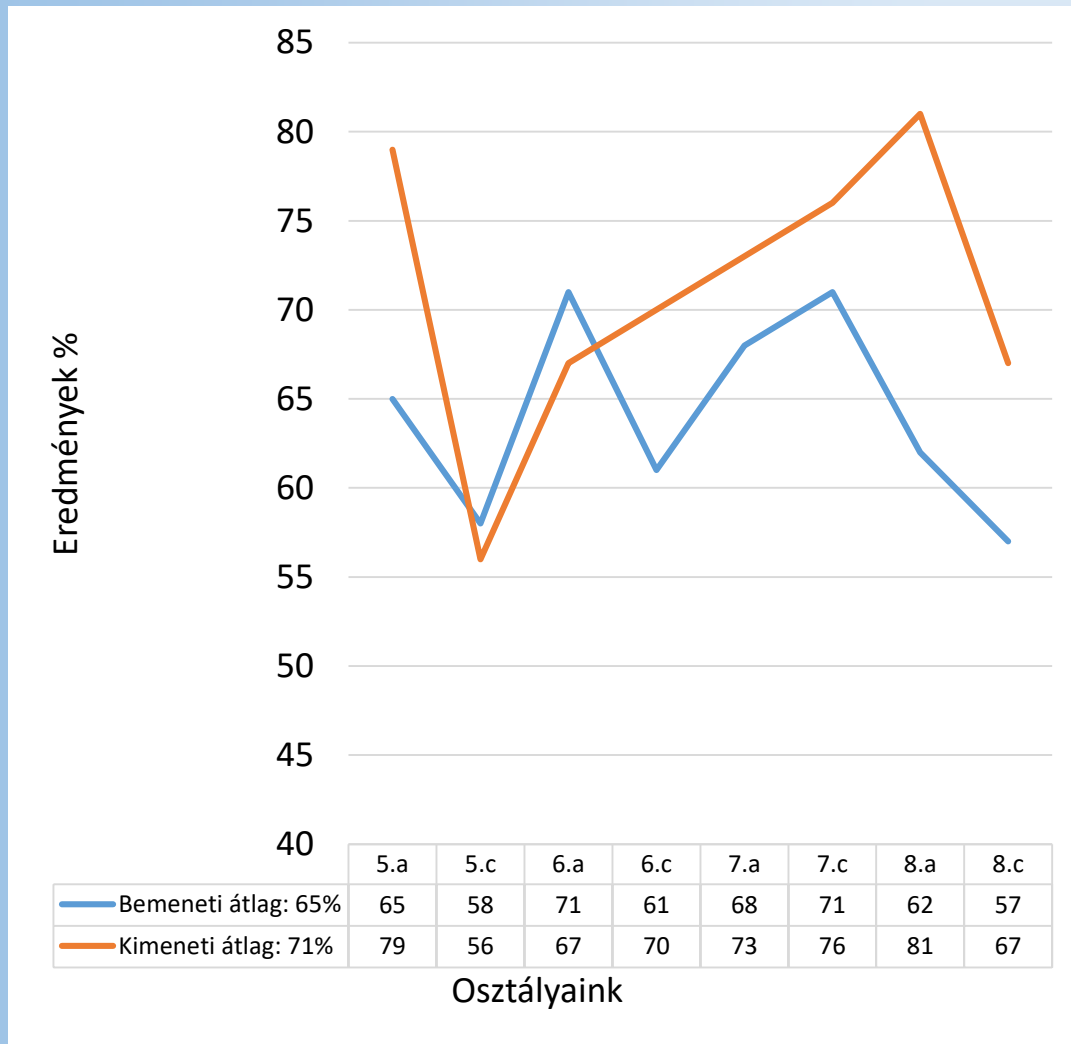
1. Motivációs kérdőív alkalmazása; pályaaorientációs foglalkozások megerősítése
2. Nevelőtestületi módszertani, szakmai képzések megerősítése (szövegértés fejlesztés területére koncentráció)
3. Szövegértés bevezetése a tanórákon: magyar irodalom és nyelvtan, matematika, természettudomány, fizika, kémia, biológia, földrajz, informatika – heti 1 tanórán 5-10 perces feladat óra elején.
4. Feladatbank létrehozása: havonta 3 db kb.10 perces szövegértés feladat rögzítése
5. Fejlesztő tanulószoba rendszere (szövegértés)
6. Tanulópárok kijelölése, együttműködés felügyelete
7. Szülők bevonása: értesítés a kutatásról és ezzel kapcsolatban minden történésről

**A Kompetencia Projekt indítása:
2021. január**

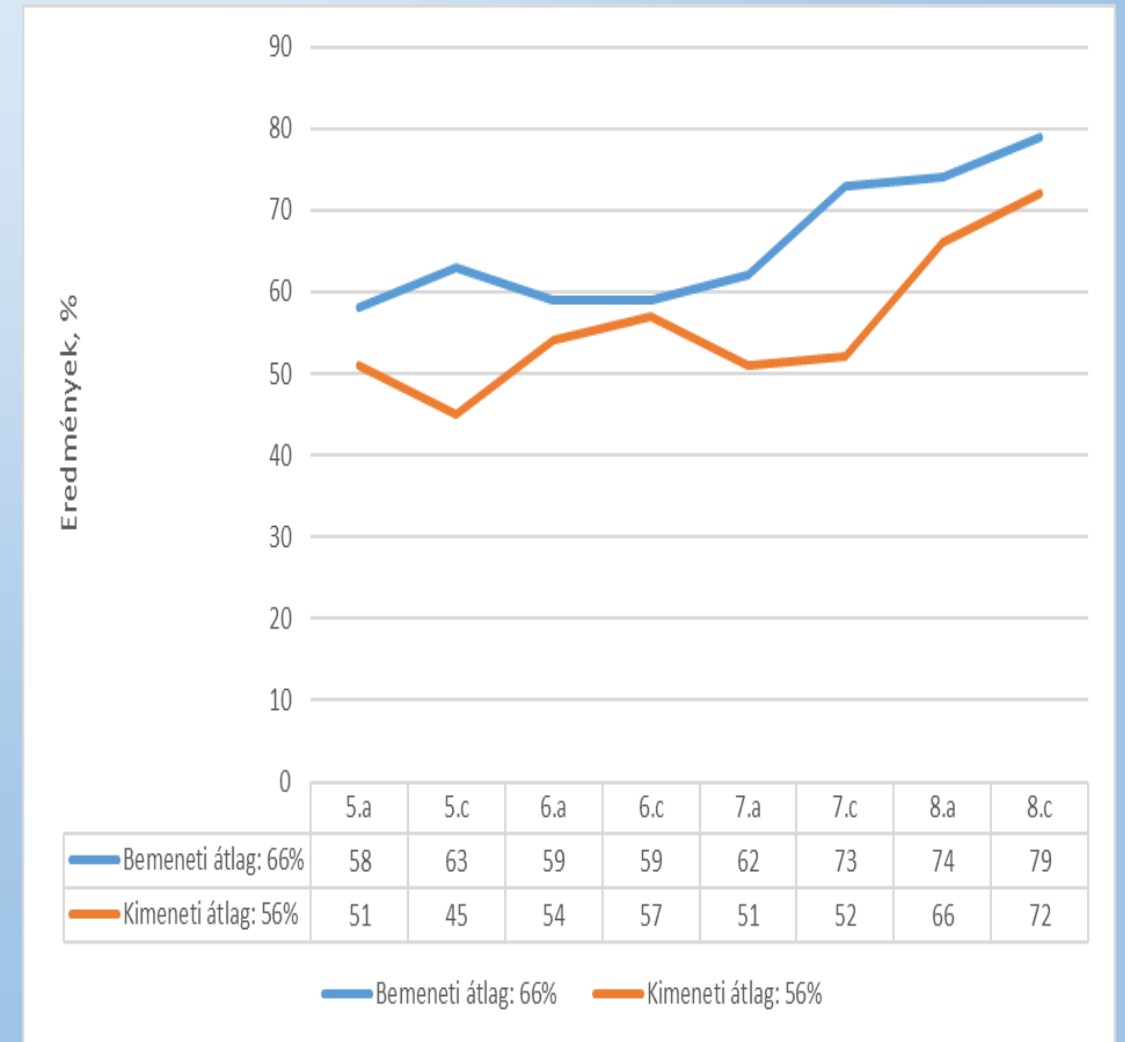

A „Kompetencia Projekt” első eredményei

Magyar szövegértés belső mérések 2020-21

Matematika szövegértési belső mérések 2020-21

INTEGRÁCIÓ/PANDÉMIÁS IDŐSZAK

Háttérkutatás: Tanulói motiváció mérése

Intézményi szintű motivációs vizsgálat (2022.tavaszi):

- Intézményi mesterprogram része^{7*}
- Belső értékelési csoport támogatása

Cél: A tanulási kedv növelése, segítése, tanulási teljesítmény fokozása(motiváció) ^{8-9*}

Célcsoport: az intézmény tanulói 2-12. évfolyam, ezen belül a saját kutatás célcsoportja:
ált. iskola 5-8. évfolyam

Módszer: digitális kérdőív

Eredmény:

- A célcsoport motivációs szintje megfelelő
- A pályorientációs programok erőteljesen segítik a tanulási motivációt

Intézkedési terv készítése a motivációs szint megtartása céllal

^{7*} Adorjáné, 2016

^{8*}Deci-Ryan2000.

^{9*}Benke, 2018

A motivációs kérdőív felépítése:

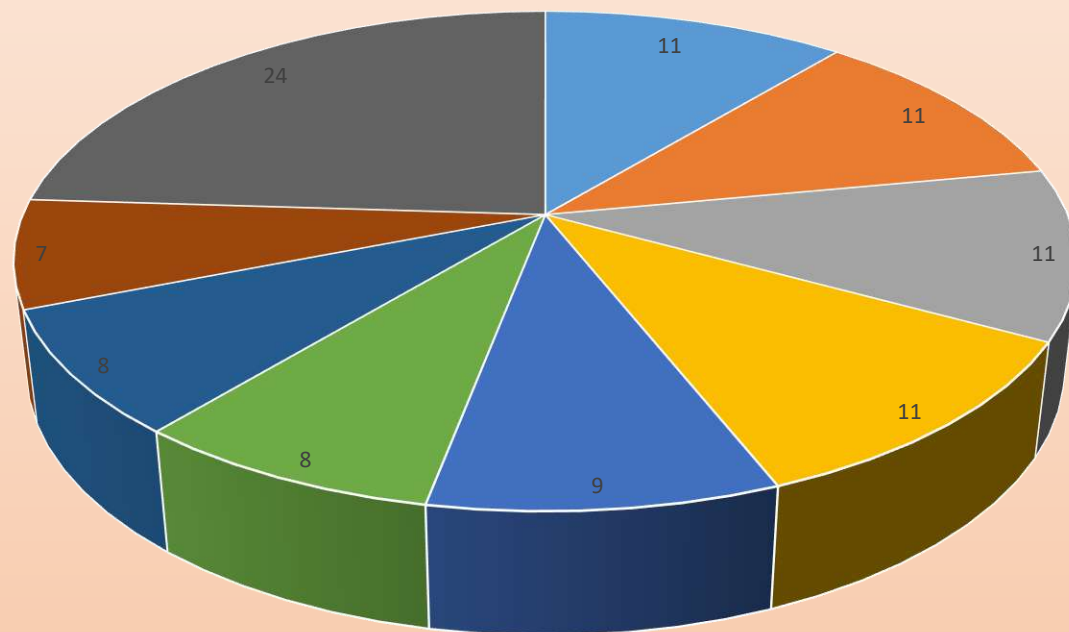
- 1-3. kérdése anonim azonosítás (nem, osztály)
- 4-8. kérdés: nyitott végű állítások befejezése önálló megfogalmazással
- 9. kérdés: 20 állításra kell válaszolniuk „igen/nem” bejelölésével
- 10. kérdés: 15 állítást kellett a saját véleménye alapján 5 fokú skálán értékelni (soha, ritkán, rendszerint, gyakran, mindig)
- Tantárgyi attitűd vizsgálat: legkedvesebb, legkevésbé szeretett tantárgy

A motivációs vizsgálat eredményei

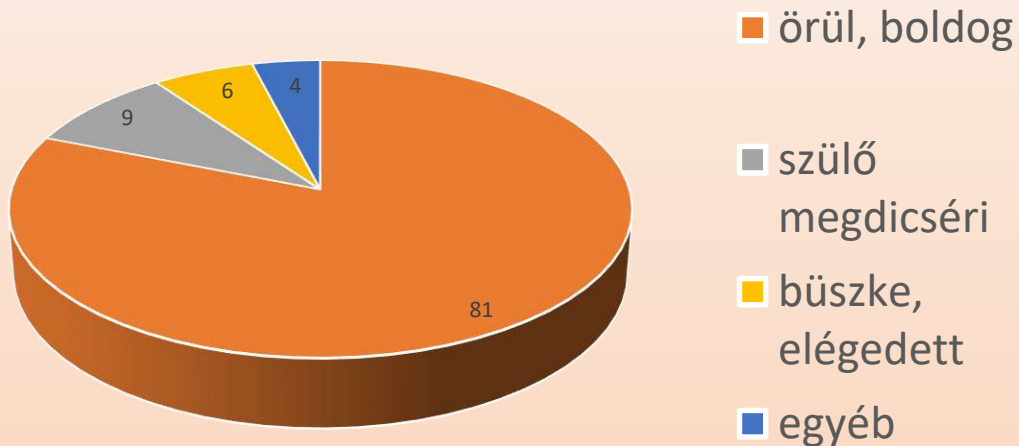
- A nyitott végű mondatok válaszai

Amikor unatkozom..... (%)

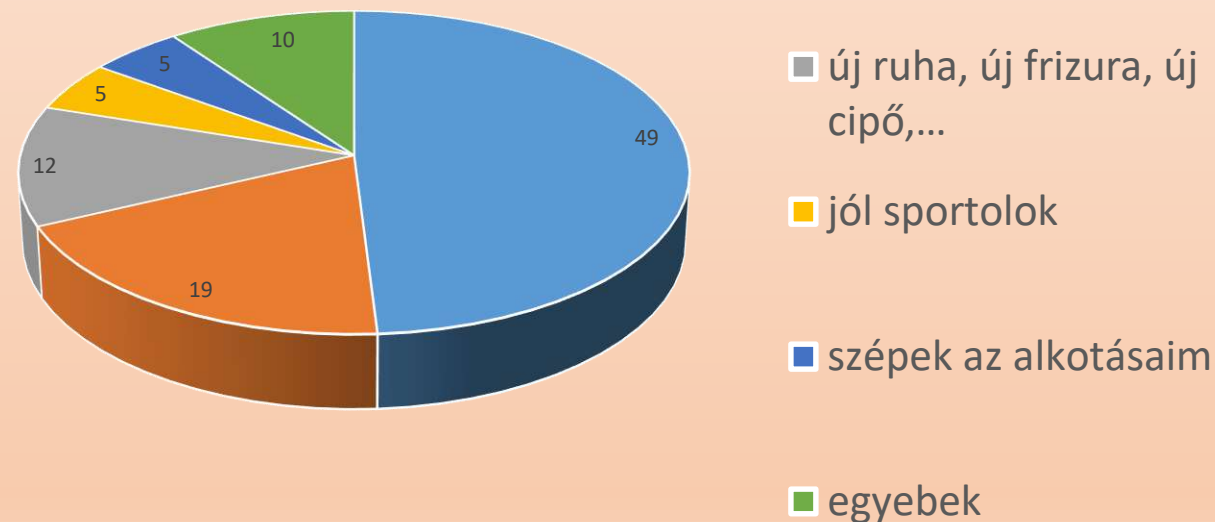

- mobilozás
- digitális játék
- játék
- rajzolás
- barát/barátok
- zene
- sport
- olvasás
- egyéb

Amikor jól sikerül a dolgozatom...(%)

Jól esik, hogy mások is észreveszik... (%)

Sokat gondolkodom azon, hogy... (%)

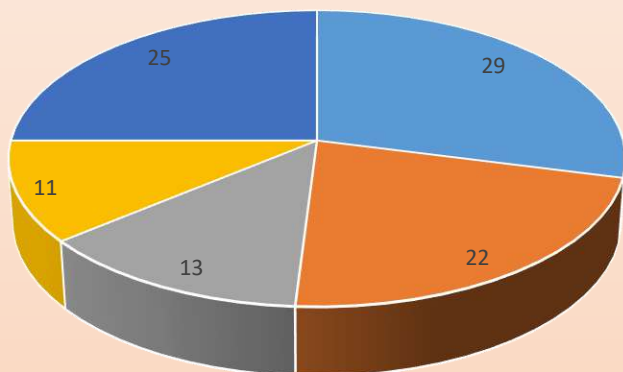
■ továbbtanulás,
jövő

■ tanulmányi
eredmények,
dolgozatok

■ saját
személyiség,
tehetség

■ az életről, az
életéről

■ egyéb

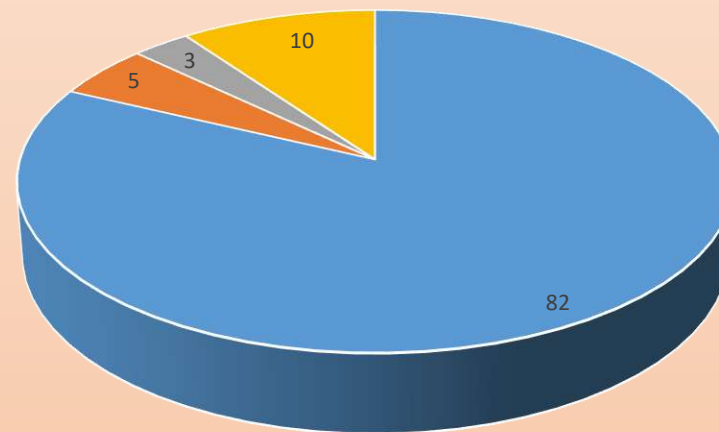
Felnézek arra, aki... (%)

■ Kedves, szorgalmas,
szépen beszél, okos,
segítőkész, megértő,...

■ Jól sportol

■ Művészetekben kiváló

■ Egyéb

Állításokra eldöntendő (igen/nem) válasz megadása

	Állítások (röviden)	Igen válaszok (%)
	Feladatmegoldásból nem vagyok kiközösíthető	37
	Csak azt tanulom meg, ami érdekel	22
3	Célom a továbbtanulás	82
4	Rossz eredmény esetén szégyenkezem	55
5	Magamtól is utánanézek dolgoknak, ha érdekel valami	76
	Ha társaim többet tudnak, többet tanulok	43
7	Az unalmasabb anyagokat is megtanulom	84
	Családi elvárástól félek	37
9	Ha többet tudok, jobban érvényesülhetek	78
10	Csalódnak bennem, ha rossz az eredményem	52
11	A tanulási kedvemet növeli az elismerés	80
12	A jó eredményt otthon elismerik	90
13	Az eredményes tanulás a legfontosabb számomra	66
	Nagyon kitartóan tanulok	37
15	Jó bizonyítványért ajándékot kapok	56
16	Amit tanulok, összefüggésbe hozom más tantárggyal	58
	Ha jól akarok felkészülni, szóról szóra tanulok	30
	Jól be tudom osztani a tanulásra szánt időmet	47
19	Általában azt olvasom el, ami kötelező	61

Megállapítások értékelése ötfokú skálán

	Állítások röviden	A válaszlehetőségek csoportosítva (%-os válaszadás)		
		Gyakran-mindig- rendszerint	Ritkán	Soha
1	A tanórákon végig figyelek	87*	23	0
2	Ha valamit nem értek, megkérdeszem	70*	30	0
3	A tananyagot az iskolában megtanulom	68*	30	2
4	A feleltetéstől félek	52*	42	6
5	Szívesen vagyok az iskolában	56	27	17
6	Sikereseznek érzem magam az iskolában	64	28	8*
7	Társaimhoz fordulok segítségért	58*	34	8*
8	Társaim hozzám fordulnak segítségért	47*	43	10*
9	A kudarcok elveszik a kedvem a tanulástól	43	29	28
10	Jól érzem magam a tanórákon	64	28	8*
11	Érdekelnek a tankönyvek témái	45	41	14
12	Csak azért tanulok, mert kell	56*	22	22
13	A tanulással kapcsolatos problémáimat megbeszélem a felnőttekkel	68*	24	8*
14	Hazatérés után rövidesen nekiülök a tanulásnak	65	25	10
15	Egyedül szeretek tanulni	74*	20	6

A kérdőívek eredményeiből levont következtetések, megállapítások

Pozitív eredmények, megállapítások

- Pozitív visszajelzések megfelelő arányban szerepelnek a tanulók válaszaiban (pedagógus, társ, szülő)
- Odafigyelés, törődés szintje megfelelő (szaktanári, osztályfőnöki, társak, szülők)
- Pályaorientációs foglalkozások eredményesek, segítők minden évfolyamon

Fejleszthető területek

- Kevés a tanulást segítő kapcsolat, a kommunikáció a gyerekek között (1. ábra: barátok, 3. táblázat: 7-8. sor)
- A tanulót érdeklő terület erősítése plusz feladatokkal - kiemelés - (2. táblázat, 5.sor)
- Kérdezni, gyakorolni, erősíteni a tananyagot, hogy minél többet meg tudjon tanulni az iskolában (3. táblázat: 2-3.)
- A feleltetés rutinná váljon, ne jelentsen stresszt a gyerekek számára (3. táblázat, 4. sor)
- Segítsenek egymásnak a tanulók: forduljanak egymáshoz tanulmányaik jobb elsajátítása érdekében(3. táblázat 7-8. sor)

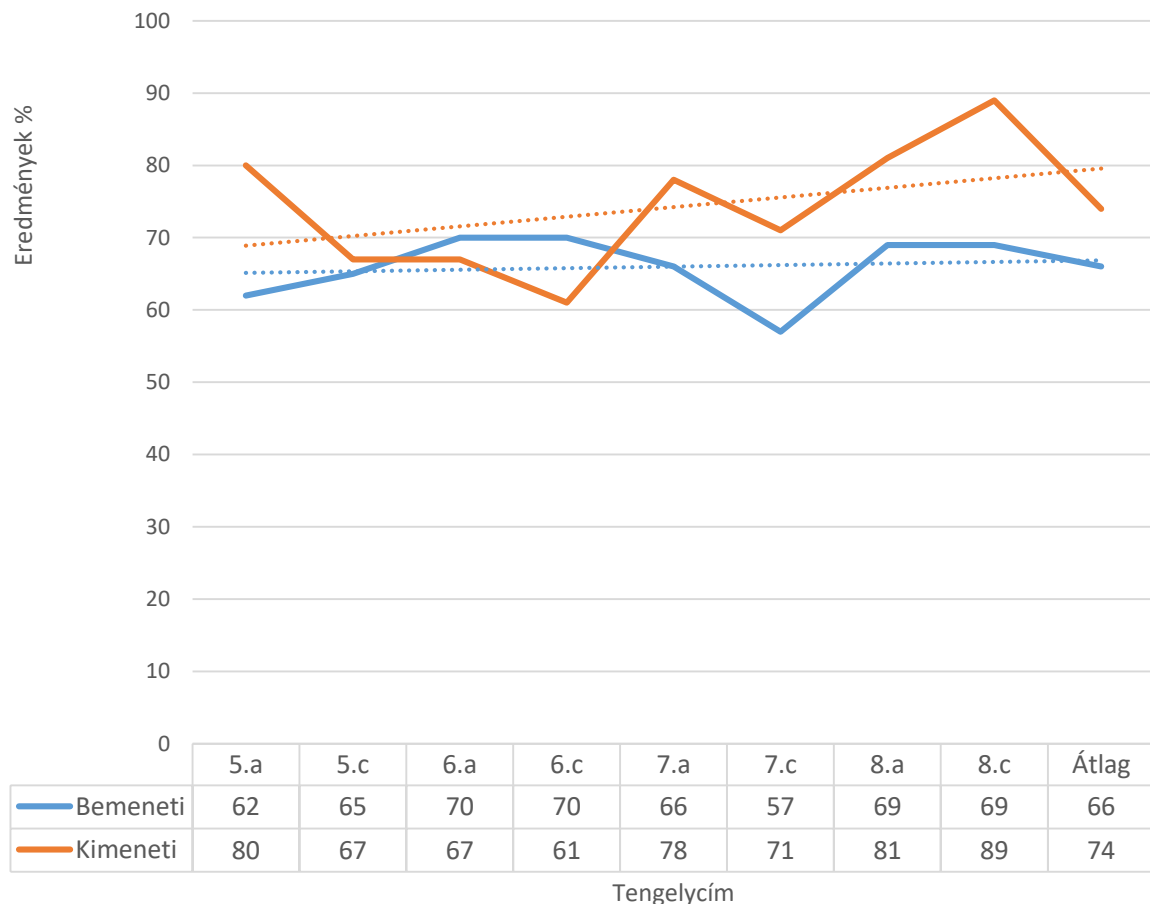

Intézkedési terv a motivációs mérések eredményeinek értékelése alapján

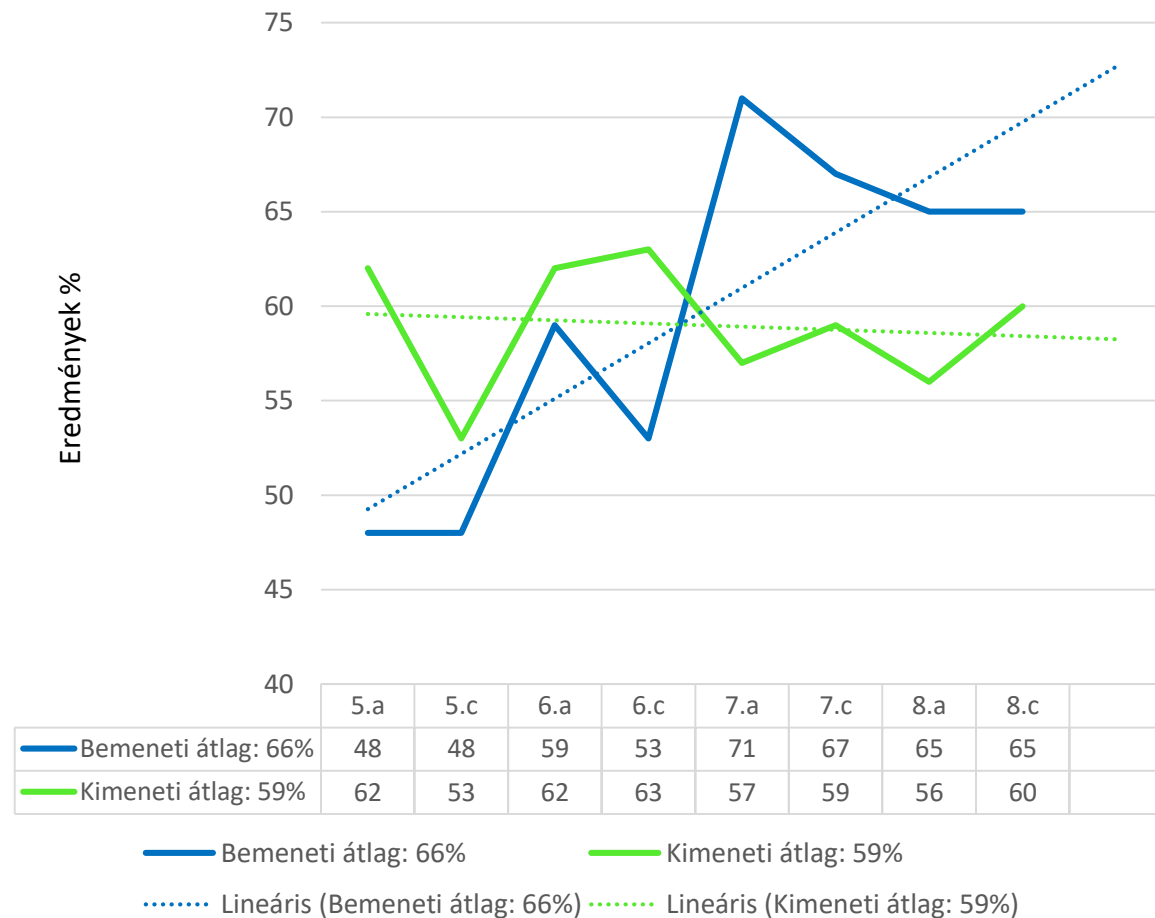
- Pályaorientációs foglalkozások erősítése minden évfolyamon
- Fejlesztő tanulószoba erősítése, nemcsak írásbeli gyakorlás, de szóbeli gyakorló-feleltetés alkalmazásával (differenciálás, fejlesztés, tantárgyi szakmai nyelv kommunikációjának gyakorlása)
- Tanulópár rendszer erősítése, napi gyakorlattá válása (barátság, egymástól tanulás, kommunikáció)
- Szülői értekezleteken a motivációs mérések eredményeinek ismertetése

Intézményi tendencia a bemeneti és kimeneti mérések eredményei között 2021-22. tanév

Szövegértés belső mérések 2021-22.

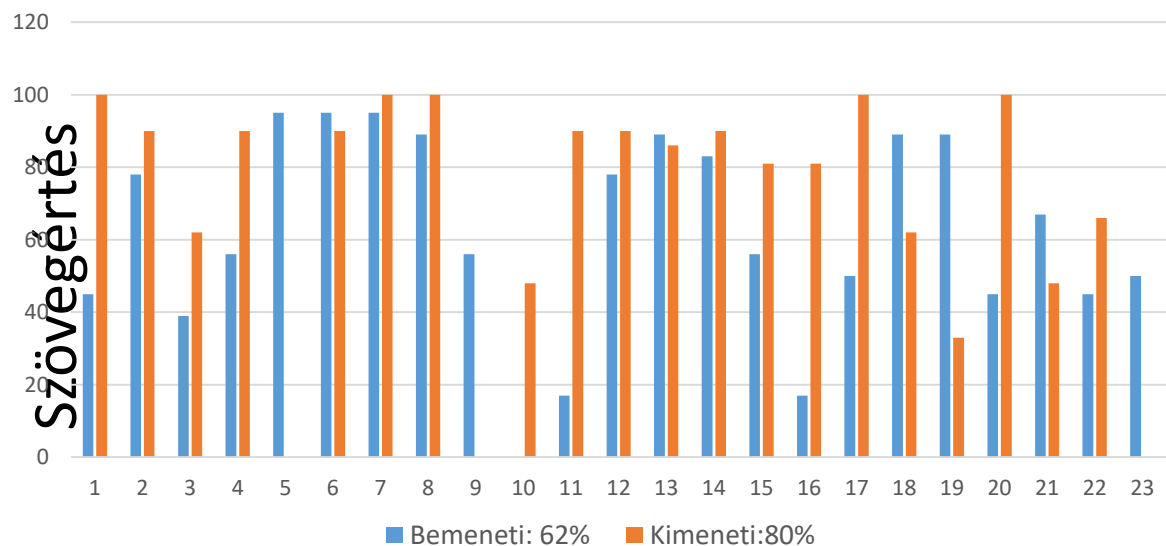

Matematika szövegértés belső mérések 2021-22.

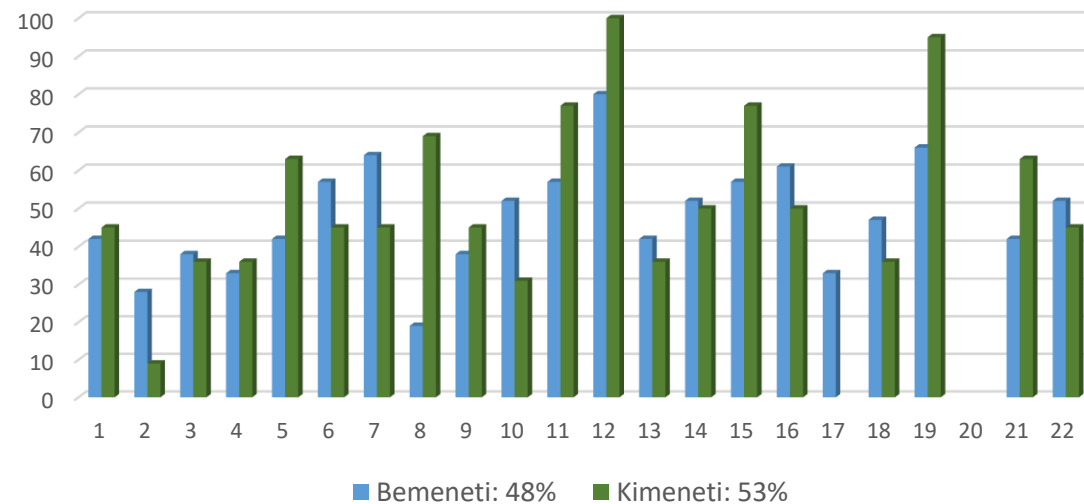
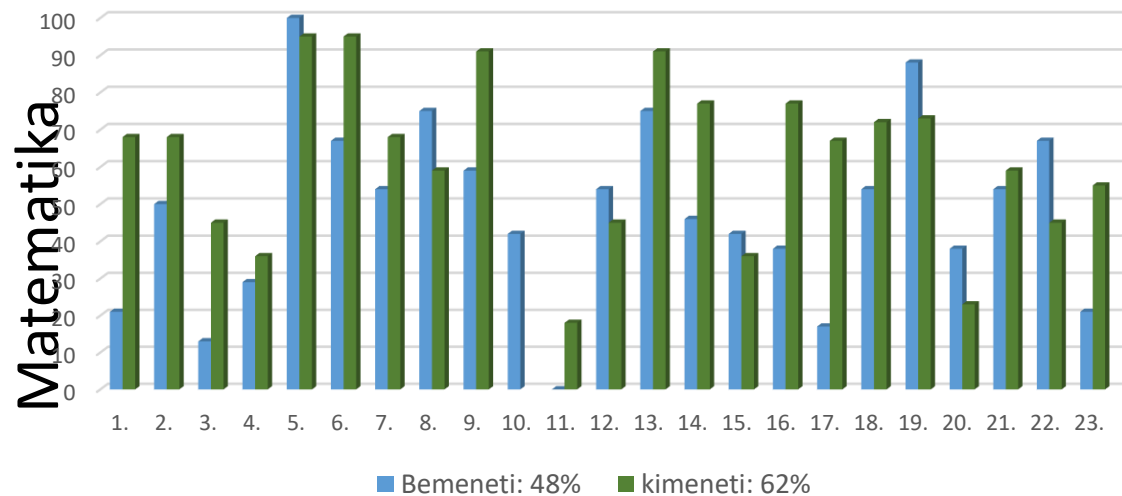
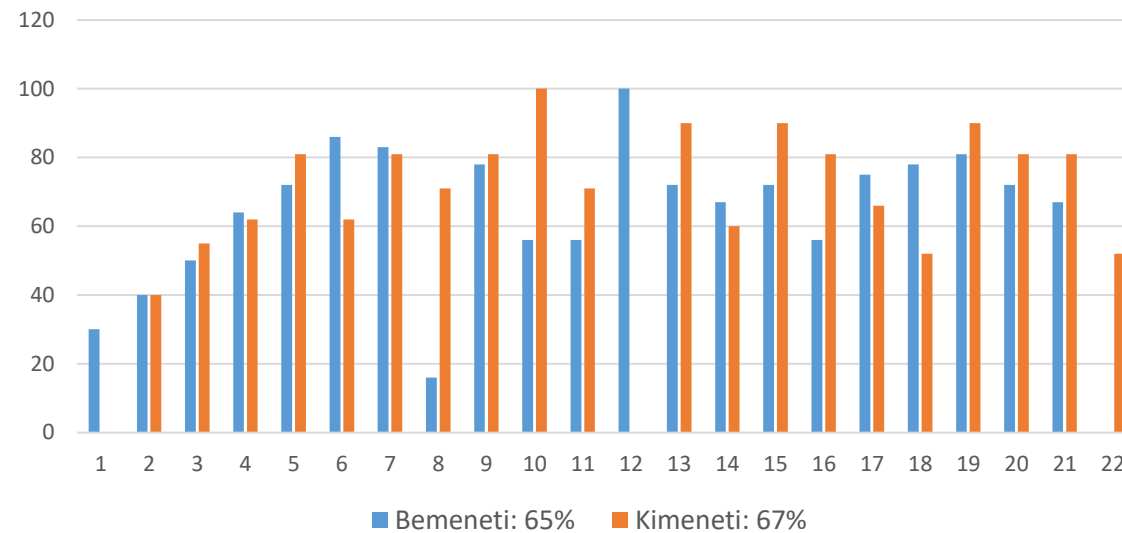

2021-22: 5. évfolyam

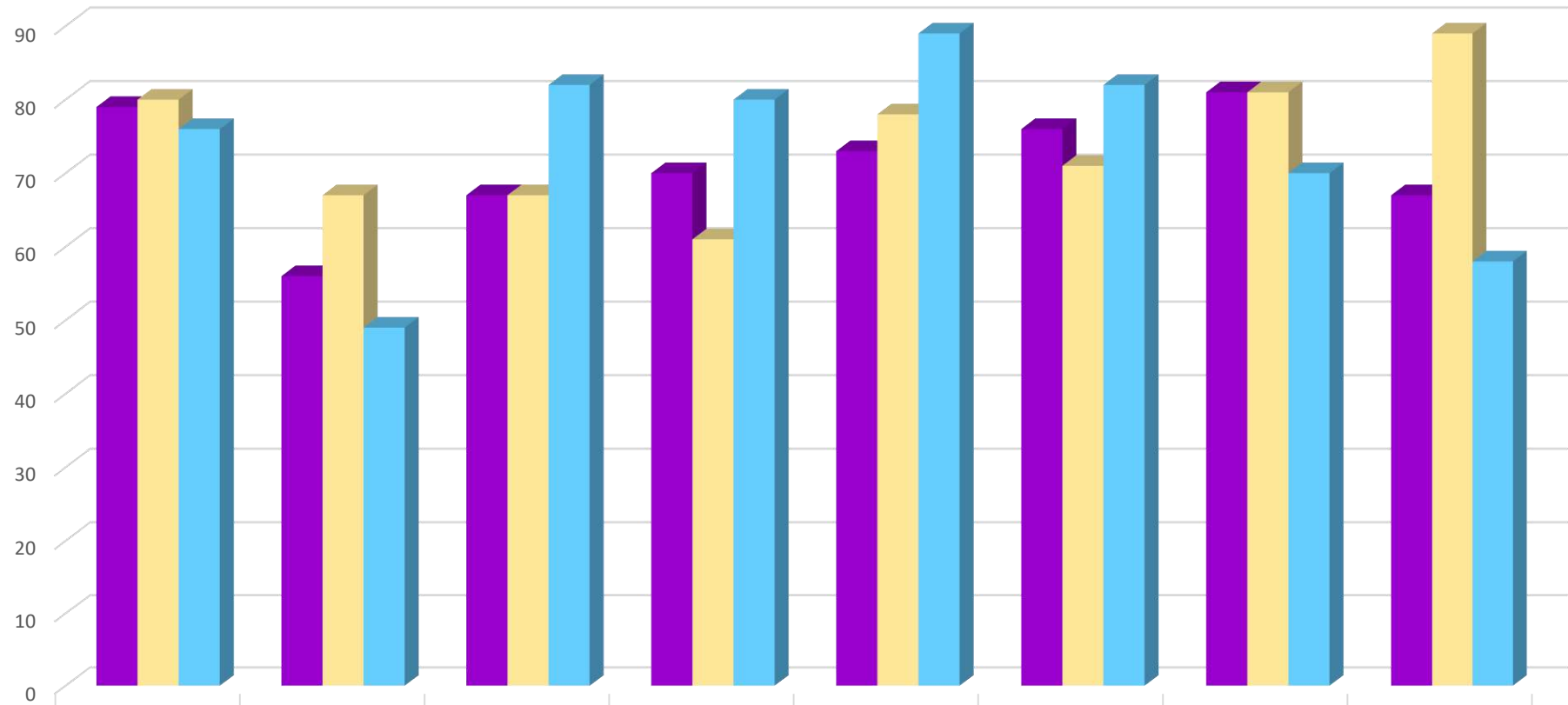
5.a

5.c

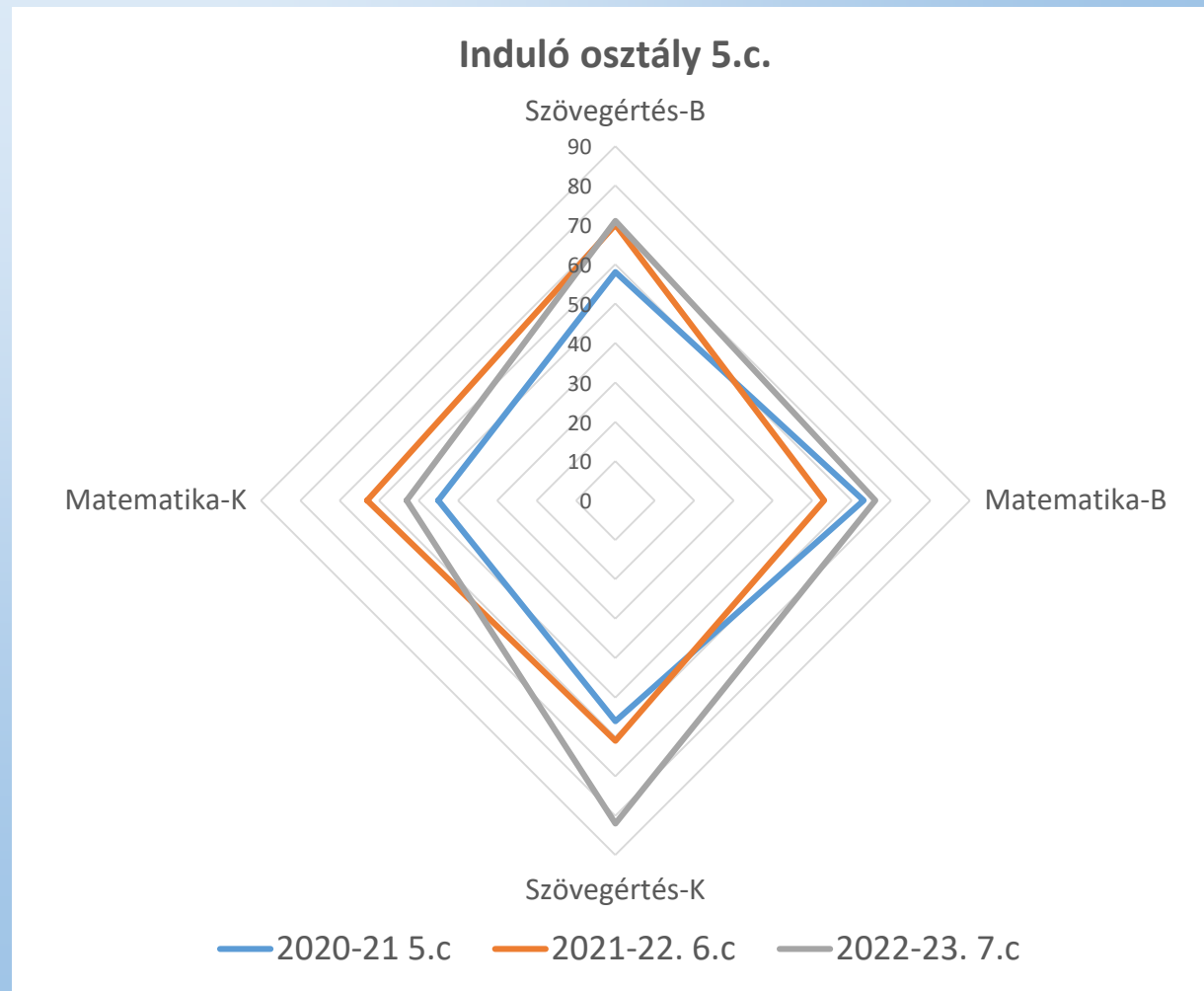
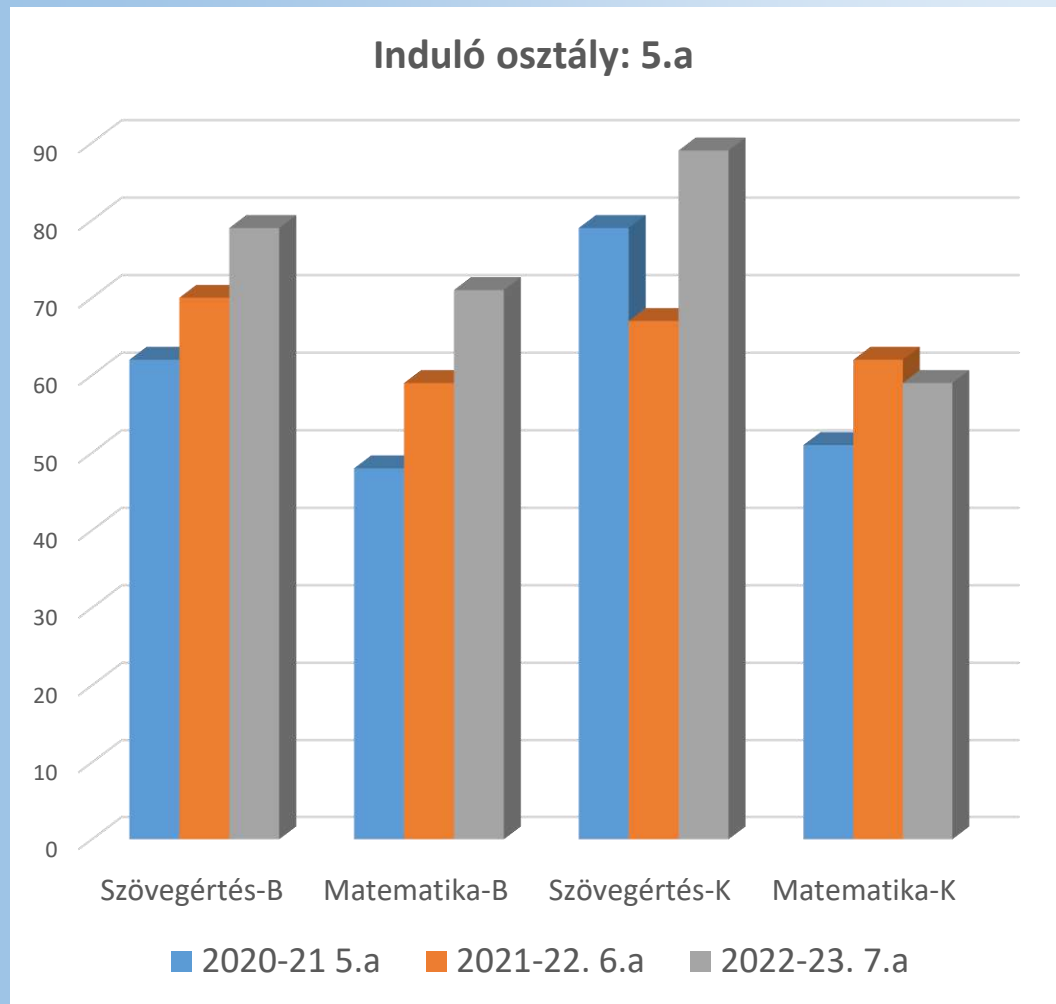
Szövegértés kimeneti mérések eredményei a tanévek összehasonlításával

	5.a	5.c	6.a	6.c	7.a	7.c	8.a	8.c
■ 2020-21. átlag : 71%	79	56	67	70	73	76	81	67
■ 2021-22. átlag: 74%	80	67	67	61	78	71	81	89
■ 2022-23. átlag: 73%	76	49	82	80	89	82	70	58

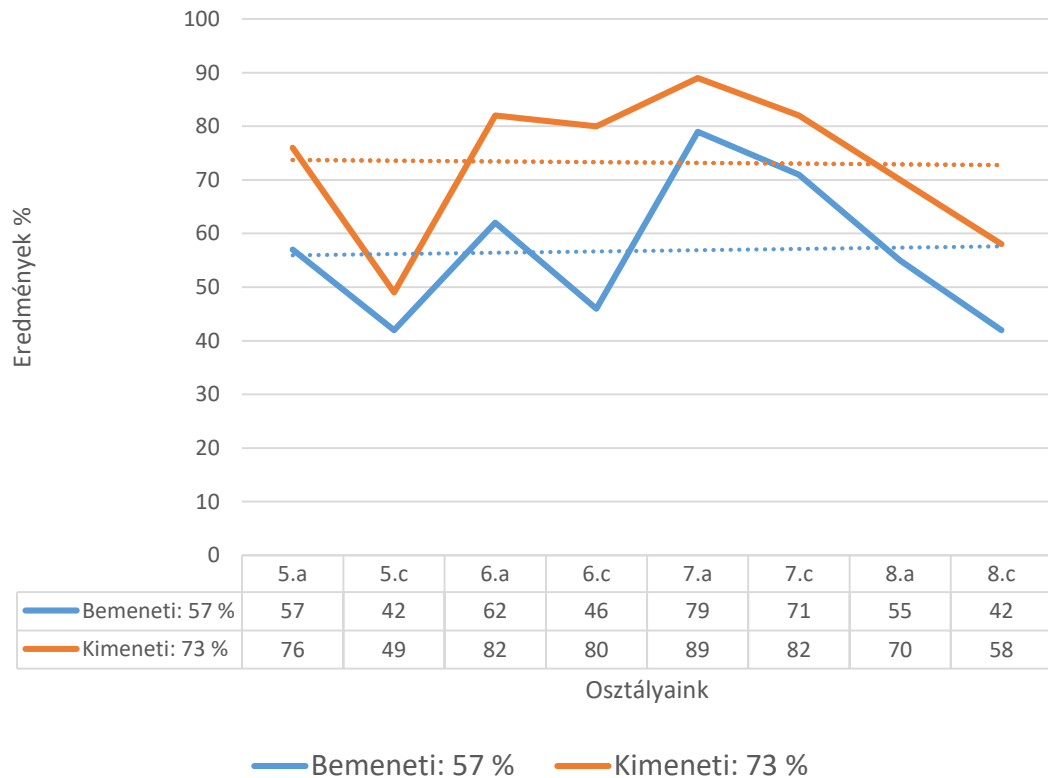
■ 2020-21. átlag : 71%   ■ 2021-22. átlag: 74%   ■ 2022-23. átlag: 73%

Longitudinális (felmenő rendszerű) vizsgálatok eredményei 2021-től

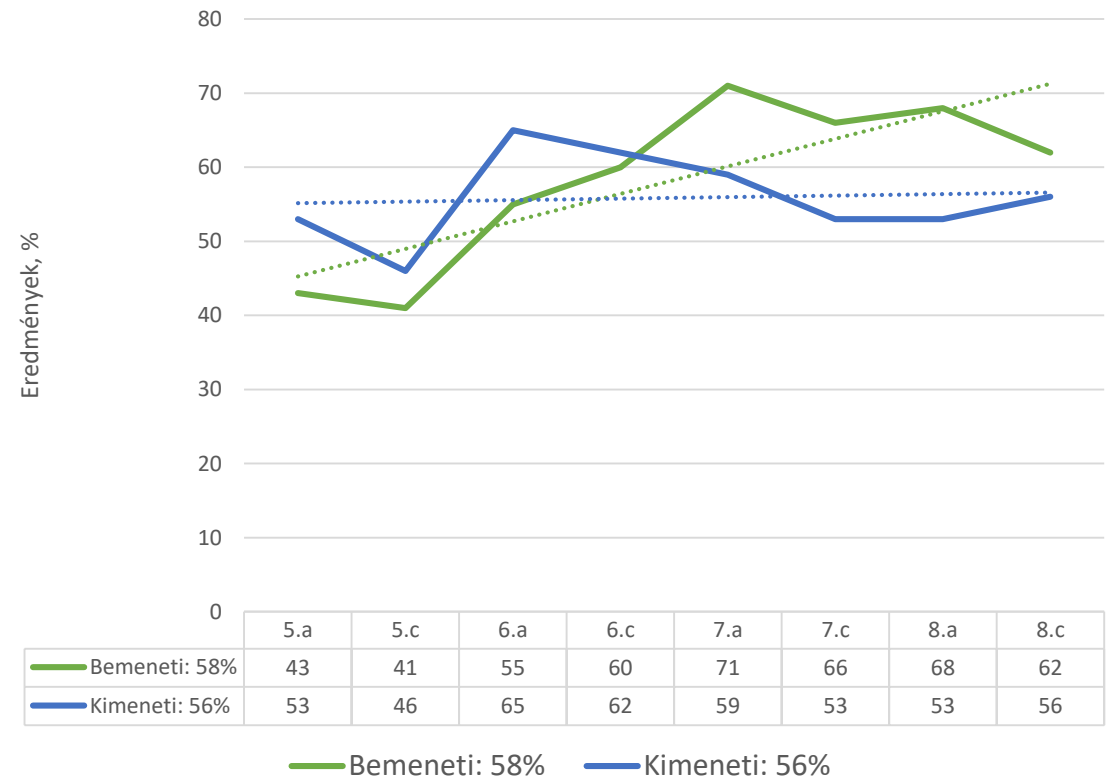

Intézményi tendencia a bemeneti és kimeneti mérések eredményei között 2022-23. tanév

Szövegértés belső mérések 2022-23.

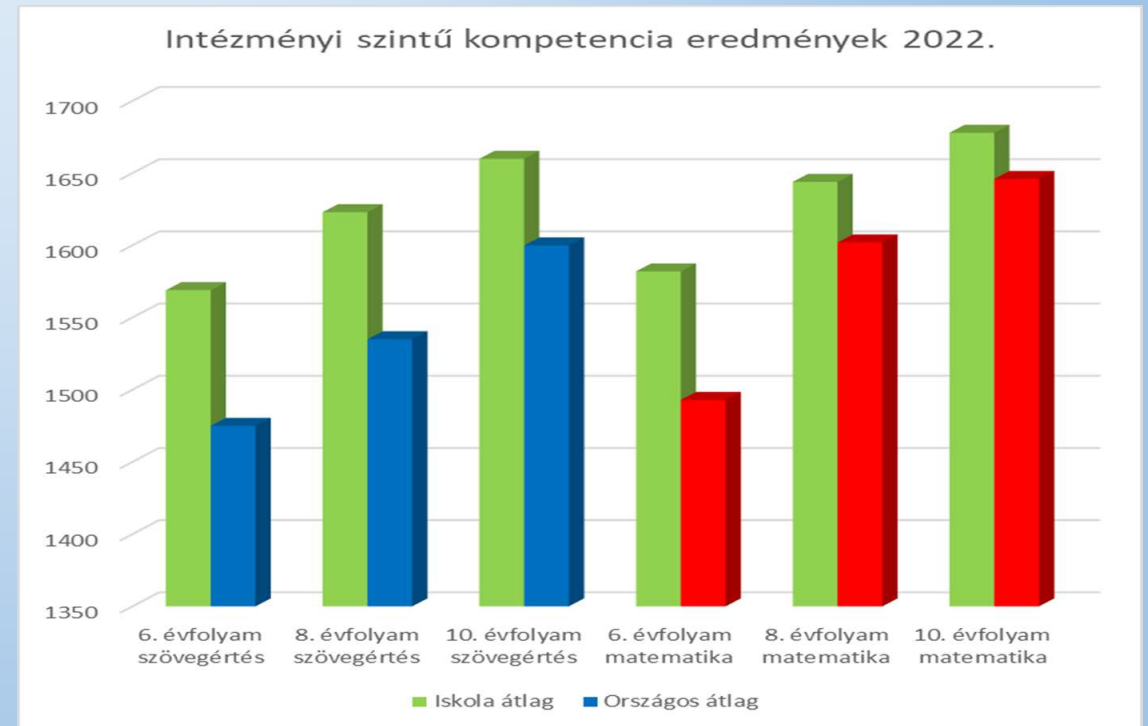
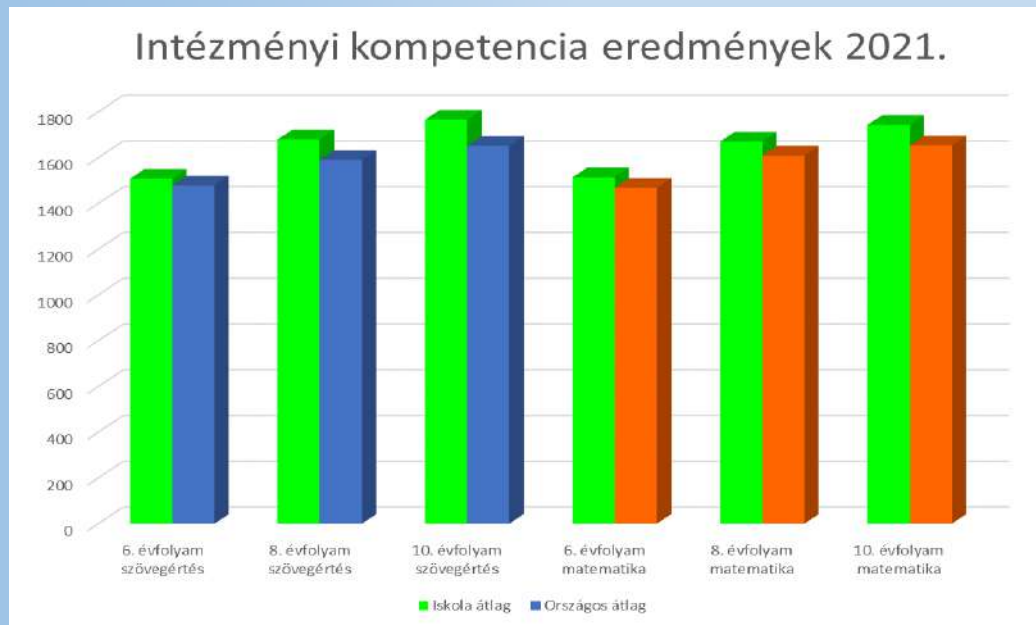
Matematika belső mérések 2022-23.

AZ ORSZÁGOS KOMPETENCIA MÉRÉS EREDMÉNYEI

2021

2022

Összegzés

- Kutatási terv – Valóságban megvalósuló gyakorlat = Kompetencia Projekt - Pandémia - Alkalmazkodás
- Hétköznapi feladatok elindítása, hozzászokás
- Kutatás a kutatásban: a motivációs mérések eredményei alapján kialakított intézkedési terv minden pontja szerepel a Kompetencia Projekt céljai között, intézkedési tervében.
- A Kompetencia Projekt korábban kitűzött céljainak, módszertanának, gyakorlatának megfelelősége, relevanciája ennek a más céllal elvégzett vizsgálatnak a kapcsán is beigazolódott.
- Lényeg: mindannyian érezzük fontosnak!
- Elhivatott nevelőtestület
- Folytatása következik..... Hiszem, hogy lesz eredménye!

JAVASLATOK

- Problémák beazonosítása (évfolyam/tagozat) kiszűrése
- Nevelőtestület motiválása (meggyőzés: új típusú feladatok, feldolgozás, eredmények, kimutathatóság)
- Módszertani „csomag” összeállítása
- Feladatbank létrehozása (bemeneti és kimeneti mérések)
- Mérések szervezése, kiértékelés (azonos elvek)
- Eredmények megbeszélése nevelőtestületi szinten (mindenkinek legyen fontos)
- Szülők bevonása

Dugasz János (OH Köznev.Programok Főosztály vezető):

„OKM eredményeket vaskosan fel kell használni a belső pedagógus értékelésnél.”

Következtehetünk: a tanulóknál is felhasználhatók a belső méréseink eredményei az értékelésnél.

Feladatok

- A következő bemeneti mérés előtt egyénenkénti eredményelemzés - fejlesztő tanulószoba javaslata a szaktanár által. **Névsort osztályonként int.vezetőnek küldeni szept. 15-ig, aki értesíti a szülőket a szükségességről.**
- Motivációs lehetőség ajánlása (ld. következő dia).
- Bementi mérés: **2023. szeptember 1- 2. hete, eredmények feltöltése szeptember 30-ig.**
- Fejlesztő tanulószoba szervezése évfolyamonként – **szülők értesítése, bizonyos teljesítmény % alatti kötelező jelleggel** – heti min. 1-1 foglalkozás. **Javaslatot az intézményvezető írja a szülő felé** (ezért szükséges a névsor).
- **Tanulópárok kialakítása** a gyengébb tanulók segítése érdekében. **Névsor leadandó** osztályonként az intézményvezetőnek szept 15-ig.
- **Heti 1 kijelölt órában óra elején 5-10 perc szövegértés gyakorlás saját feladatokkal:** magyar, matematika, történelem, természetismeret, biológia, kémia, fizika, földrajz, informatika, önkéntesen lehetséges készségi tárgyak esetében. **Legyen minden tanulónak kompetencia füzet!** (ofó feladata)
- Az elkészített feladatokból elkészült feladatbank használata helyettesítő órákon.
- **Feladatbank további feltöltése:** havonta 2 db 5-10 perces szövegértési feladat tantárgyanként.
- **Helyettesítések esetén** a felületen levő szövegértési feladatok gyakorlása tantárgynak megfelelően.
- 5-6-7. évfolyamon robotika lehetőség szerint – tehetséggondozásként lehetőség szerint (óraszám, pedagógus létszám).
- Kimeneti mérés: **2024. május 2-3. hete, eredmények feltöltése június 21-ig.**

Belső méréseink értékelése

Bemeneti mérés esetében 1, kimeneti mérés esetében 2 érdemjegyet kap/hat a tanuló. Minden tanulónak meg kell írni a bemeneti és kimeneti mérést is. Hiányzás esetén pótolni kell.

- Egyik jegy: a Házirendben megadott tantárgyi értékelés %-os rendszere alapján történik az osztályozás, a tanuló adott szövegértésben elért teljesítménye alapján. Bemeneti és kimeneti mérések esetében is megkapja a tanuló.
- Másik jegy: csak a kimeneti mérések esetében kapja a tanuló. A bemeneti méréshez képest történt egyéni (önmagához képest történő) fejlődés alapján történik az értékelés az alábbiak alapján.
- 5= legalább 10%-os vagy annál nagyobb értékű növekedés/fejlődés
- 4= 1-9%-os növekedés a fejlődésében
- 3= 0- -5%-os érték esetében (nincs fejlődés vagy legfeljebb -5%-os visszaesés)

„Amikor úgy érzem, hogy semmi sem sikerül, a kőtörők munkájára gondolok, akik százszor is ráütnek a nagy kődarabra, s azon még csak egy repedés sem látszik. A százegyedik kalapácsütésnél azonban a kő kettéválik, és én tudom, hogy nem az utolsó csapástól, hanem attól a száztól, amit előtte mértek rá.”

Jacob van Rijs

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Horváthné dr. Hidegh Anikó

Irodalomjegyzék

- Adorjáné Káldi Boglárka: Motivációs kérdőív, Szakdolgozat, BME, Budapest, 2016.
- Antalné Szabó Ágnes: A szövegértő olvasás fejlesztése magyar nyelven– adaptivitás és motiválás a fejlesztésben. In: A szövegértés, mint a tanulási képesség fejlesztése, 2016. Mindenki Iskolája
- Antalné Szabó, Á. (2003). Az anyanyelvi nevelés új stratégiái. Magyar Nyelvőr, 127(4), 407–427.
- Becker, G. S. (1962): Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis, The Journal of Political Economy, 1962/5. szám. o. 9-49.
- Benke Mariann: A motiváció és tanulás kapcsolatának vizsgálata: fókuszban az önmeghatározás elmélet. Doktori értekezés tézisei
- Deci, L. E.-Ryan M. R. (2000): Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being, American Psychologist 2000/1. szám. o. 68-78.
- Fejes József Balázs: Célok és motiváció, Budapest, Gondolat Kiadó, 2015.
- Grabe, P.- Stoller, Fredricka L. (2011): Teaching and Researching: Reading, London. Routledge
- Hidegh Anikó (2021): Egy jó gyakorlat bemutatása: a szövegértés fejlesztésének lehetőségei a felső tagozaton, avagy megértetni, tehát érteni. Anyanyelv-pedagógia 2021. évi 4. szám
- Hidegh Anikó (2021): Kutatómunka kontra vírushelyzet, avagy hogyan befolyásolja a világjárvány egy kutatómunka megvalósulását
<https://padipe.mftk.uni-pannon.hu/index.php/pdp/issue/view/5>
- Huszár Samu Nóra-Steklács János (2022): A reciprok tanítási módszer elemeinek jelentősége az olvasás–szövegértés tanítás eredményességének fejlesztésében. Anyanyelvi Kultúrákövetítés, 5(1), 21–30. (2022)
- Kiss A. – Kiss É. – Kubinger P.J. – Ladányiné S.T. – Zsolnai J-né (2015): Az olvasás, a szövegértés és az internetpedagógia tartalékainak feltárása. OOK Press Nyomda, Pápa
- OKM eredmények 2021, Százhalombattai Arany János Ált. Iskola és Gimnázium:
https://aranybatta.hu/wpcontent/uploads/2022/09/intezmenyeredmenyek_2021.pdf
utolsó megtekintés: 2023.03.03.
- Schnotz, Wolfgang – Molnár Edit Katalin (2012): Az olvasás-szövegértés mérésének társadalmi és kulturális aspektusai. In: Csapó Benő – Csépe Valéria (szerk.): Tartalmi keretek az olvasás diagnosztikus értékeléséhez. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó. 87–136.
- Steklács, J. (2013). Olvasási stratégiák tanítása, tanulása és az olvasásra vonatkozó meggyőződés. Budapest: Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.